

בגדים אינם כלל שחורים אלא כהים בגווני שונים.

ומה גם שכתבנו לעיל, דאי לא ידעינן אי קפיד אי לאו - לא אמרין דבחדתי ואוכמי מסתמא קפיד; כמשיכ שויע הרב, הבן איש חי, הקיצור השולחן ובדי השולחן. ומכל הני נלעיד להקל בדבר, וכיש במקרה שמנערים הבגד לכבוד שבת וכדי ובדרך כלל אין מקפידים עליו, כמשיכ הגרש"ז והבאנו דבריו לעיל.

## ה. למסקנה

ילד קטן שיש לו בגד חדש שחור והוריו מקפידים שלא ילבש בגד זה בלא ניעור, ראוי להחמיר לכתחילה שלא לנער בגד זה. אך ילד שיש בו דעת והוא אינו מקפיד בדבר אע"פ שהוריו מקפידים, נראה, דבעפר - ע"י חביטה באצבע צרידה או ביד רכה, ובבגד מכובס - שאינו שחור אבל כהה, יש להקל. והנלע"ד כתבתי.

## נספח: למשמעותן של השמטות השולחן ערוך

בראיתי כי נתרבו הדעות להבנת דעת מרן השו"ע כאשר משמיט משולחנו הטהור סברא או דעה שהוזכרה בבית יוסף, האם משמע דלא ס"ל כוותיה ולהכי השמיטה, או דלמא סמך על מה שכתב בספרו הגדול הבית יוסף ולהכי לא חש בהשמטו משולחנו; אמרתי אשימה פעמי בזה, ואראה לאן נוטה רוח הפוסקים ההולכים בתר הוראותיו של מרן השו"ע ומחפשים ומבררים בכל פינה ושעל מהי דעתו וכיצד הוא מכריע.<sup>1</sup>

### א. הבנות שונות למשמעות השמטות השו"ע

בספר יד מלאכי בכללי השו"ע (אות ד) כתב: "דרכו של מוהריק"א (נ"ר יוסף קארו) בספר הקצר להשמיט כמה דינים שהביאם בב"י, מפני שלא מצאם בשאר פוסקים, ומ"מ בב"י מביאם כי הוא מאסף לכל המחנות שזה משפט הספר ומעשהו, כנסת הגדולה (יו"ד סימן לו בהגהות ב"י אות עד). והרב ידי אליהו (ס"ק מו) והרב זרע אברהם (חלק חושן משפט סימן יג) כתבו, כיון דהשמיטו מההלכה נראה שחזר בו מפני שראה חולקים בדבר, וכך מצאתי עוד לרב מנחת כהן בספר התערובות (ח"א סוף פרק י), אך שם (ח"ג פרק ז)

1. לסקור את כל המקומות בהם דן מרן בב"י באיזו דעה או סברא ומשמיטה לא באנו. רוצים אנו לפתוח פתח למעיין, לתוהה; כי הנה הדבר איננו מוסכם מהי דעתו של מרן במקרים אלו, והוא כאן בס"ד מעט מן המעט כדי לעורר את לב הלומד כי במקומות הרבה מרן משמיט דינים והלכות המוכרים בספרו הגדול הב"י.

כתב דכמה דברים שהביא בב"י השמיט בשו"ע אף שהם אליבא דהלכתא... ע"ש.

והנה מצאנו חבר לשיטת כנסת הגדולה וידי אליהו וסיעתם והוא הב"ח (או"ח סימן שב), דין במש"כ הב"י בשם ר"י אבוהב דהסתפק בדין קנות מנעל בשבת בכותל או קורה, וכתב עליו בב"י דנראה דז"ל לקולא, אולם השמיטו משולחנו, והרמ"א בהג"ה כתב להתיר. ותמה עליו הב"ח וכתב: "ותימה הלא הבית יוסף גופיה לא נסמך על דבריו להקל...".

ברם ביד אהרון תמה על תמיהת הב"ח וכתב: "דלא הבנתי דבריו דהא מש"כ הם דברי רי"ו אות באות שהם דברי הגמרא... ומה שלא הביאו רבינו המחבר אינו הכרע, דכמה דברים מייתי מרן מכמה גדולים ואינו מביאם בספר הקצר לפסק הלכה". וע"ע במאמר מרדכי (או"ח סימן שב ס"ק ח).

אולם החיד"א בספרו ברכי יוסף כתב על דברי היד אהרון (שם): "ואנוכי הרואה במרגלא בפומיהו דרבנן בתראי, דמדלא הביא בשו"ע דלא סבר ליה להלכה, וכמה ענינים הדברים מוכיחים דהשמיטם בכוונה דלא ברירא ליה מלתא לפסוק הלכה למעשה בשו"ע". ועוד הוסיף הברכי יוסף: "איברא ראיתי בתשובה כי להרב מהר"ש הלוי אב"ד איזמיר שרצה להוכיח בדין אחד, דמדהשמיטו בשו"ע מורה דאין דעתו לפסוק כן, והרב הגדול מהר"ר גבריאל איספיראנסה בתשובה כ"י שהשיב על תשובת הרב הנוכח וכתב עליה דאין הכרע בזה; דכמה דליין מוסכמים אשכחן דאין הרב כותבם וסמך ליה במה שכתבם בבית יוסף". והוסיף עוד הברכי יוסף: "והוא חידוש גדול - אבל הלב מהסס הרבה לומר דסמך על הבית יוסף, ומה זו סמיכה בדינים ההם טפי מכל דינים שכתבם בשו"ע, וכעת לא מצאתי כלל ברור בזה בדעת מרן השו"ע בהשטת ד"ינים שהם מוסכמים".

הנה החיד"א מעיד כי ליבן מהסס בדבר וכלל ברור אין לו בזה, אך בספרו המאוחר יותר - "מחזיק ברכה" (ני"ד סימן מן אות ד) כתב: "ואחשבה לדעת דאע"ג דמדברי מרן בבית יוסף וכסף משנה משמע דהקמב"ם סובר וכו' וא"כ דברי השו"ע צריך להסכימם לזה, וכמה זימנין הוינן בה על דברי האחרונים לאותוביה עלייהו דפירושם בשו"ע נגד דבריו בב"י או בכסף משנה, עתה אמת אגיד כאשר עסקתי באיזה ענינים נסבר לבי בקרבי דאפשר בעשותו השו"ע רוח על פניו יחלוף ברוח משפט... והדר משמעתיא אשר השמיענו בב"י, ובסוף סבר לה בפנים אחרות בסבר פנים יפות ולפיהן ישיב מש"כ בשו"ע. והקורב אלי, שבספר בדק הבית היה מבאר הכל, אלא כי הן בעון אבדורי אבדור כתבי הקודש ונאבדו כמה קונטרסים כמו שנראה בהקדמה".

הנה לנו בחיד"א, מכריע כמהר"ש הלוי אב"ד דאיזמיר, שהשו"ע משמיט משום שרוח אחרת על פניו יהלוק. ומה שכתב שבספר בדק הבית היה מבאר הכל, עיין מה שכתב החיד"א בשו"ת יוסף אומץ (סימן סט): "ולפי מש"כ כנסת הגדולה שהשו"ע חברו אחר בדק הבית, וידוע כי בבדק הבית תקן כמה ענינים והוא מהדורא בתרא (-לבית יוסף), וידוע דנאבדו כמה קונטרסים מבדק הבית כמש"כ בנו של מרן ז"ל, וא"כ אם בשו"ע הוא הפך הבית יוסף - על הרוב שהוא עיקר השו"ע, וכך היה כתוב בבדק הבית והוא מהדורא בתרא ועקרית". וא"כ החיד"א תולה הכל בספר בדק הבית שחלקים ממנו אין לנו, ושם מבאר לנו מרן מסקנתו שהיא פעמים הפך מש"כ בב"י, ולכן פעמים מכריע

בש"ע הפך הב"י.

אך גם כלל זה צ"ע, דהחיד"א עצמו בספרו "שם הגדולים" במערכת ספרים בערך "שולחן ערוך", כתב על קביעת כנסת הגדולה: "ואני הצעיר מפקפק קצת בזה, שראיתי ש"ע שנדפס ראשונה ישן בלי הגהה וכתוב שם בסוף או"ח שחברו מרן בכפר ביריא שבגליל העליון בשנת חשב"ה, וכבר נודע דמהדורא בתרא של הב"י לא נגמרה עד שנת שט"ו, ובהקדמת בדק הבית כתב שכבר נדפס הבית יוסף פעמיים שלוש... וי"ל..." ע"ש.

ובמערכת הספרים ערך "בדק הבית" גם שם דן בדבר, וכתב: "דזימנין דבש"ע תקן דבריו שלאחר מהדורא בתרא, שתקן בבדק הבית וכתב הדיון ש"ע, והגם כי אין מופת חותך וגם אני הצעיר פקפקתי על הרב שיירי כנסת הגדולה דהש"ע חברו אחר בדק הבית... מ"מ אפשר דאיזה הלכות הקדים או אח"כ תקן כדרך המחברים וזימנין לא הוה אדעתיה" ע"ש.

הנה דלא ברירא ליה לחיד"א דספר הש"ע הסתמך על בדק הבית, ובספרו מחזיק ברכה (חלק או"ח סימן קא) כתב על האליהו רבה: "מבין ריסי עיניו ניכר במושלם, דספר בדק הבית: חבר מרן אחר שחבר ספר ש"ע, וזה כאשר כתבתי בקונטרס שם הגדולים. אמנם הרב שיירי כנסת הגדולה פשיטא ליה דש"ע חבר אחר בדק הבית וכן איזה אחרונים" (ואף שהזכיר כאן ספרו שם הגדולים, ונראה מכך שאת ספרו מחזיק ברכה כתב אחר ספר שם הגדולים, עיין בשם הגדולים מערכת ספרים בערך "בדק הבית", שמוזכר מה שכתב בספרו מחזיק ברכה, ומכאן שספר שם הגדולים נכתב מאוחר יותר. ועיין שדי חמד כללי הפוסקים טו, כב, ודו"ק ואכמ"ל).

ובספר חקות החיים לה' חיים פאלאגיי כתב (סימן נא): "דהקשה על מר זקנו החקרי לב, דמוכח מספרו במהדורא בתרא (חלק ח"מ סימן ד). דב' חיבורים של מרן - ש"ע וב"י, העיקר יותר הוא מש"כ בש"ע והכי אזלא סוגיא דעלמא, וכ"נ מסתמיות דברי האחרונים. וא"כ קשה למשי"כ מר זקנו הגדול ז"ל. בחקרי לב (ח"א או"ח סימן נד) שכתב: "ואחרי המחילה רבה אין דבריו נכונים וכו', דאי משום דברי הש"ע הלא כלל גדול שמענו שעיקר חיבור של מרן על ב"י יש לסמוך, ולא על ספר הקצר, דאין יתכן לומר כן, וכבר ראיתי להרב החיד"א ז"ל בשו"ר ברכה (או"ח סימן רסח) שהביא דברי הרב מורי זקני אלו, והכריח דהעיקר כמש"כ בש"ע, שהש"ע חברו אחר ספר בדק הבית..." ע"ש. וע"ע בשדה חמד כללי הפוסקים (יג, ל).

מ"מ המחזיק ברכה בסימן מאוחר יותר (יו"ד סימן פו אות ו) שוב הביא דעת מהר"ש הלוי אב"ד דאיזמיר, דס"ל דהשמטת הש"ע מורה דכשחיבר ספרו ש"ע לא הוי פסיקא ליה והוה מסופק בזה, או שהכריע להפך ולכן השמיטו. וכתב החיד"א: **"ברם אשכחן כמה דינים מדינים שונים דהשמיט בש"ע והם הלכה כאשר הרב מהר"ר גבריאאל... השיגו בתשובה"**. וע"ע מחזיק ברכה או"ח סימן רסח.

## ב. כללים להבנת משמעות השמטות הש"ע

הנה לנו דגם החיד"א מסכים שישנם פסקים שמקורם אך ורק בב"י ונקטינן כוותיה;

א"כ יש לנו להבין האם יש כלל בזה, ומהו?

בשו"ת יוסף אומץ לחיד"א (סימן כט) כתב: "ואם תאמר בלבבך א"כ אמאי מרן השמיט דעת ר"י בשו"ע וגם מור"ם לא הביאו? שמענה ואתה דע לך, דכמה דינין מוסכמים השמיטם בשו"ע וכ"כ הרב הגדול מהר"ר גבריאל..., ואני הדל כתבתי עליו בספר הקטן ברכי יוסף..., ומה זו סמיכה בדינים ההם על הב"י יותר מכל הדינים שכתבם בשו"ע. ועתה נראה דודאי כונת הרב הנזכר הוא, שדיני הגמרא והרמב"ם וכיוצא מביאם בשו"ע, אומנם הדינים המחודשים זימנין. דהוא ז"ל משמיט מהם, ונראה דזה דבר השמיטה תחת שלש: או שהדין ההוא אף שהוא מוסכם הוא מציאות רחוק, או שהוא פשוט, או שהוא כלול ונלמד מעיקר הדין שכתב בשו"ע".

הנה לנו כלל לסוברים דפעמים השו"ע מסתמך על משי"כ בב"י, דזהו דוקא בהנך ג' מקרים, אולם השמטה שאינה נכללת תחת ג' עקרונות אלו מלמדת עפ"י החיד"א כי דעת מרן השו"ע לא ס"ל כאותה דעה או סברא, ולהכי השמיטה.

עפ"י כלל זה פסק החיד"א בשו"ת חיים שאל (ח"א סימן מח) בדין אשת איש שסברא שמותר לזנות, וזינתה, ומרן השמיט בשולחנו מה שהעתיק בב"י בשם תשובות מוהריק"ו דהסיק דאסורה לבעלה: טעמא דהשמיט, כתב החיד"א: "צא. ואמור לו דאשכחן כמה דינים שהביאם בב"י והם אמיתיים והשמיטם שו"ע כנוודע לכל מאן דסמיך אתא, ורגילי רבוואתא בתראי למימר בכגון זו דהיה בעיניו דין פשוט או דלא שכית..., דלא שכית דתסבור שהוא מותר לזנות מאחר שבכל הדתות אף מאומות העולם אסור, וכמעט חסרה המציאות ומש"ה השמיטו מהשו"ע, ע"ש.

עפ"י עקרון זה הלכו האחרונים אחר החיד"א כדי לברר השמטות אחרות בשו"ע.

ר' משה למפרונטי בספרו פתח הדביר (ח"ד סימן שלט) דן במה שפסק מרן (סימן שלט) דאין דנים בשבת, והשמיט דין שהובא בב"י בשם שבלי הלקט דאסור לתפוס בשבת ולהכניס לבית הסוהר מי שנתחייב איזה עונש כדי שלא יברח וכ"ש שאסור להלקותו. והביאו שם הרמ"א בהג"ה. ובספר איי היס למד מהשמטת השו"ע דס"ל דשרי לעשותו בשבת, אך פתח הדביר חלק עליו וכתב: "ולפום מאי דכילל לן ה"ה החיד"א ז"ל כי זה דבר השמיטה... בדינא דקמן שייד הסוג השלישי שכתב הרב החיד"א: דהכא טעם איסור החבישה והמלקות בפ"י כתב רב שרירא גאון (שהובא בשבילי הלקט) משום דהני מילי דינא נינהו ואין דנים בשבת, וכיון שכבר פסק מרן ז"ל בשו"ע עיקר הדין דאין דנים שזה שורש האסור, תו לא צריך לפסוק דאין מלקין ואין מכניסים לבית הסוהר, דהני הוי ענפים היוצאים משורש הדין הפשוט דאין דנים, והספיק לו מה שכבר הזכירו בב"י, ע"ש.

ושוב כתב כן פתח הדביר (סימן שז סעיף ה), דפסק מרן דמותר ליתן מעות לאינו יהודי מערב שבת לקנות לו, ובלבד שלא יאמר לו קנה בשבת, והרמ"א הוסיף יוכן מותר ליתן לו בגדים למכור ובלבד שלא יאמר לו למכור בשבת, וכך הובא בב"י בשם סמ"ג, אך כאן השמיטו מרן. והשמיט עוד דין שכתב בב"י בשם ר' ירוחם וכאן העתיקו הרמ"א, דמי ששכר עכו"ם להוליך סחורתו ובא העכו"ם ולקחה מבית ישראל בשבת אסור וראוי לעונש. וכתב פתח הדביר: "דין קמא נכלל בדין שפסק מרן, דמה לי קניה מה לי מכירה, ודין

סעיף ד'; ע"ש.

וכן הוא בכתבי מופת הדור הגאון הרב עובדיה יוסף שליט"א, בשו"ת יביע אומר (ח"ו או"ח סימן כד אות ב), בדין קריאת ספר תורה כשאינן כהן בבהכ"מ. דאיתא בגיטין: "אין שם כהן נפרדה החבילה", ונחלקו ראשונים בביאור הגמרא, ומיהו כתב בבי" דלכ"ע יכול לזו לקרות במקום ראשון. והנה בשולחנו (סימן קלה) פסק: "אין כהן בבהכ"מ קורא ישראל במקום כהן ולא יעלה אחריו לוי", הנה מרן השמיט משיכ בבי" ורק הרמ"א כתב בהג"ה "אבל ראשון יוכל לעלות". וכתב הרב עפ"י הגר"א בביאוריו, דהדין דהרמ"א, שמקורו בבי", נכלל במשיכ מרן בשו"ע, שכתב: "לא יעלה אחריו" - משמע שראשון יכול לעלות. ואעפ"י שלא כתב מרן דין זה בהדיא בשולחנו, מ"מ סמך אדיוק הנ"ל, וזהו הכלל השלישי שכתב החיד"א.

והנה הטור (או"ח סימן שטז) ציטט את בעל התרומות, שאסור לנעול התיבה בשבת שיש בה זבובים, אלא יתן סכין או שום דבר בין הכיסוי לתיבה בענין שיוכלו לצאת משם. והטור דחה דבריו, וכן הבי", דכתב דהוי פסוק רישיה בדרבנן, אולם מרן בבי" סיים: "כיון דנפק מפומיה בעל התרומות וכתבו המרדכי, ולא חזינו מאן דאיפלגי עליה, מי יקל ראשו שלא לחוש לדבריהם". אך בשולחנו השמיט מרן דין בעל התרומות הנזכר, וכתב הגאון הרב עובדיה יוסף שליט"א בשו"ת יביע אומר (ח"ה או"ח סימן לט אות ד), דאילו מרן לשיטתו דפסיק רישיה בדרבנן שרי מכ"ש, דהוי פסוק רישיה דלא ניהא ליה. והניף ידו בשנית בשו"ת יחווה דעת (ח"ב סימן מו בהערות), ובשלישית בספרו לווית חן (סימן מ), וציטט לחיזוק דברו את דברי שו"ת רועי ישראל (ח"ג סימן יד) שכתב: "ואודיעך קושט דברי אמת, וכלל גדול נקוט זה בידך, שבכל מקום שאנו יכולים למצוא איזה סיבה כל שהיא וקצת עילה לתת טעם להשמט מרן השו"ע איזה שדין שכתב בבי", ולומר משום שהוא שלא כהלכה, או בודאי אמרין הכי בפה מלא, שמשום שראה אח"כ שאין דין זה כהלכה, השמיטו מספר פסקי הלכותיו הוא השו"ע". ועוד ציטט משו"ת ויוסף אבנהם (סימן כג), שאם השמיט מרן השו"ע דין שהביא בבי" בשם איזה פוסקים, ומצאנו ראינו פוסקים אחרים שחולקים על כך ולא הובאו בבי", אמרין שמרן השו"ע שוב ראה אח"כ דברי הפוסקים החולקים ע"ז ולכן חזר בו ממשיכ בבי", ולכן השמיטו מהשו"ע. וגם ציטט את החיד"א במחזיק ברכה, דרוח אחרת יהלך על פניו, כמשיכ לעיל. ע"ע בטהרת הבית (ח"א סימן ב עמ' נח ועמ' סד: ח"ב סימן יג עמ' שעז ועמ' תכז) ובשו"ת יביע אומר (ח"ג אה"ע סימן י"ג אות ב), דמשמע מכל הני דס"ל מדמשיט מרן מוכח דלא ס"ל כהך סברא. ועיין כללי הוראה לר' יצחק יוסף שליט"א, כללי שו"ע אות כח ואות לט. ועיין גם בשו"ת יחווה דעת (ח"ב סימן מ) בדין קיפול הטלית בשבת, דהשמיט מרן בשו"ע את שיטה הכלבו שהובאה בבי".

ותמיהא לי, דמרן בבי" או"ח סימן שכא, אחר שדן באריכות במחלוקת הראשונים בדין המחית ירק דק בשבת, ציטט את הרשב"א בתשובה דאי מחתכי דק דק כד' לאוכלו לאלתר שרי ושכך כתב הר"ן. ואף שכתב שם דמשמע דליכא מאן דפליג על הרשב"א בהא ושפיר מיייתי ראייה מבורר וכו', מ"מ סיים מרן בבי": **"יכוון הדבר להזהיר שיחתכו חתיכות גדולות קצת ושיאכלו לאלתר ובכה"ג לית ביה מיחוש לר"ה"**. אך בשולחנו לא נזכר היתר זה של הרשב"א, אלא פסק בזו הלשון: "המחתך ירק

**לד"ה.** אך בשולחנו לא נזכר היתר זה של הרשב"א, אלא פסק בזו הלשון: "המחתך ירק דק דק חייב משום טוחן", וכלל לא חילק בין מחתך לאלתר למחתך. לאחר זמן, רק הרמ"א שם הוזכר היתר זה.

והנה הגאון הרב עובדיה יוסף שליט"א תפס בספרו "קול סיני" (עמ' 303) עיקר כדברי מרן בב"י, והתיר לחתוך בשבת ירק דק דק לאלתר. ואית דס"ל לגר"ע יוסף שליט"א דעיקר נקטינן כהב"י, הרי מכל הני דלעיל מוכח שאינו, ורק במקום שאפשר לדייק כן ממרן בשו"ע אמרינן דסמך על משיכ' בב"י ואדיוקא בשו"ע. והכא גם החיד"א יודה דעיקר כהשו"ע דליכא מכל הני ג' עקרונות דלעיל, דהרי אין הדין דין פשוט, ומציאות רחוק גם א"א לומר כן, ושהוא נלמד מעיקר הדין שכתב בשו"ע - הכא הפוך, דמעיקר הדין נלמד שלא חילק בין לאלתר ולאחר זמן כמו שחילק בדין בורר בסימן שיט.

זאת ועוד. אף הרב "רועי ישראל" שהביאו לעיל בספרו "ליות חן, שכתב: "דכל שאנו יכולים למצוא איזה סיבה כל שהיא וקצת עילה לתת טעם להשמטת מרן השו"ע... אז בודאי אמרינן הכי בפה מלא", - א"כ. הלא בודאי יש לנו לתת טעם לדבריו, והוא שמרן סיים בב"י דנכון הדבר להזהיר לחתוך חתיכות גדולות כדי לצאת לכו"ע - משמע דלא דנחית לפסוק לגמרי כהרשב"א. וכך כתבו בהדיא ר' יהודה עייאש בספרו מטה יהודה (ס"ק ג) וכן הגר"ח פאלאגי בכף החיים (סימן ל סעיף לא).

והגם שהגר"ע יוסף שליט"א הביא לסיוע את המאמר מרדכי שכתב: "ומשיכ' מרן בב"י שנכון להזהיר לחתוך חתיכות גדולות", אין זה אלא לרווחא דמלתא במחילת כבוד תורתו, דהמאמר מרדכי כתב זאת רק **לשעת הצורך**, וז"ל (ס"ק ז): "ומשיכ' בדין האינשאלאדה, **נראה שלא סמך לגמרי על סברא זו** (של הרשב"א), ומי"מ יש להקל **לעת הצורך**, דאפשר דלא כתב לחתוך חתיכות גדולות קצת אלא לרווחא דמילתא וכן נוהגים...". משמע דבעת הצורך שרי, דאפשר דמרן כתב כן לרווחא. אומנם בשו"ת זבחי צדק (א"ח סימן כ, ובחדשות סימן צא) הסיק דלאלתר שרי והסתייע מהמאמר מרדכי הנזכר, מי"מ אפילו אם נאמר דבב"י כתב לרווחא דמלתא אכתי תקשי אמאי השמיטו מרן משולחנו. אמנם אפשר דהוי דין פשוט הואיל ומרן בב"י כתב דליכא מאן דפליג על הרשב"א, אולם יש להבין מדוע סיים לחתוך חתיכות גדולות לאלתר וצריך קצת עיון.

ועוד יש לעיין בדין אחר דמרן השמיט משולחנו, בדין תפירה שאינה של קיימא (א"ח סימן שיד). דר' יואל ס"ל דשרי שכתב בב"י ובלבד שלא יעשה כן בפני עס הארץ, ומאידך בשו"ע (א"ח סימן שמ), פסק כר' פרץ, דמה לי תפירה ליום א' מה לי תפירה עולמית. ויש לתרץ ואכמ"ל.

אחר כל זה יש אחרונים דלא נחתו להני חילוקים דלעיל שכתב החיד"א. כך משמע שסובר מהר"ש הלוי אב"ד דאיזמיר דחולק על מהר"ר גבריאל שאליביה כתב החיד"א הנך חילוקים, וכן משמע בספר איי היס שהובא לעיל בפתח הדביר. ומאידך יש אחרונים הסוברים דלא רק בהנ"ל תלת אזלינן בתר מרן בב"י, ולא משגיחין במה שמשיט משולחנו. ועיין בפתח הדביר (סימן שלט) שכתב: "ואחר האחרון אני בא, כי זה ימים במספר ירחים שאלו מאיתי לגלות דעתי העניה בדין א' מדיני ממונות, ומסרו בידי פסקין על אותו נידון. ובפסק א' ממעלת הרב המובהק בר אבהו ובר אורחין כמוה"ר חי גאגין נר"ו שכתב

לרבנים שכנגדו על פרט זה וז"ל: 'ואולם מה שהפליגו רוס מעלתם שייל דגם מרן ז"ל קאי בשיתותיה ויפה עשה שהשמיט תשובת הרשב"א ז"ל מההלכה, ואדרבה הגדילו התמיהה על מורים ז"ל איך העתיק לדבר זה, יסלחו הצדיקים וכו' ולא שלטו מאורי עיני קדשם באמתחות הספרים המלאים מזה, **דכל שמביא מרן ז"ל בב"י ולא חלק עליה בפירוש הכי ודאי ס"ל, הגם שהשמיטה משולחנו, ע"ש.**

וגם פתח הדב"ר הסכים עימו שכתב: 'ואיברא שאני ההדיוט בפסק א' שכתבתי בקיץ התר"י הנה הבאתי דעת החולקים על כלל זה, וס"ל דמאחר ובספר הקצר בא להורות את בני את החוקים ואת התורות, צריך הוא לפרש בהדיא האיסור וההתר ואלא לסמוך בעיקר הדין למה שבאר בב"י, דהדבר ידוע דאחר שסיים מרן ז"ל חיבור ב"י נשא ונתן בדבר כזי לסדר ספרו הקצר ולפעמים מסיק כהפך... מ"מ לא כתבתי זה שם לעיקר לקבוע הלכה כן, כ"א להליץ בעד הרב פרי"ח וכו', **אבל אנו בדין דעתי השפלה נוטה כדאמור רבנו דאיתנא, דכל שמביא מרן הדין בב"י הכי ס"ל כנזכר'.**

וע"ע בספר בתי-כהונה (ח"א סימן קז), ובגינת ורדים לר' אברהם הלוי אב"ד דמצרים (כלל ד), דס"ל דמשמטו מרן משמע דלא ס"ל הכי. וע"ע בשו"ת ישיב משה לר' משה שרתוג (ח"א סימן ב וסימן רכ ה) ובשו"ת רב פעלים (ח"ב סימן מג), דהני ס"ל דאין לנו אלא דבריו בשו"ע ותו לא. וע"ע לחם ושמלה (יו"ד סימן קפו סעיף כז).

ומאידך עיין בספר שלמי חגיגה לר' אברהם חיון (עמ' שטו) על מש"כ מרן הב"י בסימן תקפ"ב, דהסיק דאין משגיחים להשמטת השו"ע. ואף שמעיד שראה דברי החיד"א כתב: 'זה עלה במצודתי, ואם שנית איתי תלין משוגתי, ע"ש.

והמהר"ח פאלאג'י בשו"ת חקקי לב (יו"ד סימן לח) בשם הרב עדות ביעקב (סימן מו), והרב נחפה בכסף (חלק חו"מ סימן כה), כתבו, דכל שמביא מרן בב"י ולא חלק עליה נראה דהכי ס"ל. ואף שחלקו עליהם הרד"ם בהגה בספר כרם לשלמה (חלק אה"ע) ומורו זקנו הרב בספר חקרי לב (חלק חו"מ), דס"ל דשו"ע עיקר, כתב מהר"ח פלאג'י דאין הכרח לומר דס"ל כל שלא פסק כן בשום מקום, די"ל דהתם שאני דמביא סברות דאחרים, לא כן מש"כ מרן מדעתו דודאי הכי ס"ל, ע"ש. וע"ע בספרו נשמת כל חי (ח"ב סימן יז) דהסיק דיש לסמוך על מש"כ בב"י כמש"כ היד אהרון, שלמי חגיגה והמנחת כהן בספר התערובות. ועיין בספרו חיים והשלום (ח"א דף סב) ובספרו כל החיים ודו"ק. וע"ע בספר שולחן גבוה (יו"ד סימן קצו).

## ג. סיכום עיקרי השיטות

1. כשמרן תמה על שיטה בב"י ומשמיטה משולחנו, בודאי אמרין דלא ס"ל הכי - כמו שכתבו הרב רועי ישראל, חוקת החיים, יביע אומר ועוד.
2. י"א שכשמרן משמיט אין לנו אלא דבריו בשו"ע. דזה הספר בא להורות את בני החוקים והמשפטים וי'הדר לכל חסדיו - כמש"כ מחזיק ברכה, חקרי לב, מהר"ש הלוי אב"ד דאיזמיר, ישיב משה, כנסת הגדולה, הב"ח ועוד.

וַיֵּא דַּכּל שְׁלֵא חֶלֶק עַל הַסְּבֵרָא בְּבִי-לֹא מִשְׁגִּיחִינָן בְּהַשְׁמָטָה, וְנִקְטִינָן לִפִּי מִשְׁכִּיכ בְּבִי - כְּמִשְׁכִּיכ הָרַב שְׁמִיחַ גִּאגִּין, פֶּתַח הַדְּבִיר, שׁוּיַת נַחֲפָה בְּכֶסֶף וְעוֹד.

3. יֵיא דַּפְעֵמִיס מֶרֶן מִשְׁמִיט, לֹא מִשּׁוּם דְּלֹא סִיל כּוֹוֹתִיהָ, אֲלֵא תַּחַת ג' סִיבּוֹת מִשְׁמִיט הוּא מִשּׁוֹלְחָנוֹ: דִּין פֶּשׁוּט, אוֹ דְּלֹא מִצּוֹי, אוֹ שְׁכַלֵּל דִּין זֶה בְּלִשׁוֹנוֹ בְּשׁוּיַע - כִּיכ שׁוּיַת-חַיִּים שָׂאֵל, יִבִּיעַ אוֹמֵר וּשְׁדִי-חֲמַד בְּכַלְלֵי הַפּוֹסְקִים.

4. בְּמִקּוֹם שֶׁאֵפְשָׁר לַדִּיִּיק דַּמְרָן בְּשׁוּיַע לֹא סִיל כְּמִשְׁכִּיכ בְּבִי נִקְטִינָן כְּהַשְׁוִיעַ וְלֹא כְּהַבִּי - יִבִּיעַ אוֹמֵר, רַב פְּעִלִים וְעוֹד.

5. כְּשֶׁמֶרֶן בְּבִי מִצְטַט מִחֲלוּקַת רֵאשׁוֹנִים - כְּתַב חֶקֶת הַחַיִּים בַּדְּעַת הַחֲקָרִי לֵב דַּאִין לָנוּ אֲלֵא דְּבִרִי מֶרֶן בְּשׁוּיַע.

וּבְנִדּוֹן דִּידָן, כְּתַב בְּבִי דְּרֹוב רֵאשׁוֹנִים דְּסִיל כְּרִיחַ (רִית), וְרִשְׁיִי דַּעַת מִיעוּט הִיא. וְכִשְׁהַשְׁמִיט שִׁיטַת רִשְׁיִי מִשְׁמַע סִיל כְּשִׁיטַת רִית בְּדוּקָא, וְשִׁפִּיר אֲמַרִינָן דְּלֹא סִיל לַחוּשׁ כָּלֵל לְרִשְׁיִי, כְּמוֹ שֶׁכְּתִבוּ בַּהִ"ל, גְּדוּלַת אֱלִישֶׁע, עֲרוּהִישׁ וְעוֹד, בַּדְּעַת מֶרֶן הַשׁוּיַע.